Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

№ 254 (4850)
ПЯТНИЦА
ДЕКАБРИИН
28
1945 он

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

Сэн 20 мүнгэн

СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ үдэр хүртэр миил һара үлүүтэй саг үлөөд байна.

Энэ түүхэтэ үдэр болтор һунгуулиин болохо гэр байранууд таатай зохидоор түхеэрэгдэһэн байха ёһотой.

РЕСПУБЛИКАМНАЙ СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ҺУНГАЛТАДА БЭЛЭДХЭЖЭ БАЙНА

Һунгалтын гэр, агитпунктнуудые зохидоор түхеэрэе!

1946 оной февралиин 10-да Советскэ Союзай бухы гражданинуудтай хамта манай республикын гражданинууд болбол СССР-эй Верховно Соведэй депутадуудта кандидадууд болгон арадай дэбжүүлһэн эрхим хүбүүд ба басагадайнгаа түлөө голосуудаа үгэхын тула һунгуулиин урнануудта ерэхэнь. Энэ түүхэтэ үдэр хүртэр миил һара үлүүтэй саг үлөө. Теэд мүнөө һунгалтын үдэртэ һунгагша бүхэнние угтаха тухай, һунгуулида зорюулагдаһан гэр байрануудай таатай гоё һайхан болгогдохо тухай, һунгуулиин участок дээрэ жэшээтэ һайн гурим байгуулха тухай оролдохо шухала болоод байна.

Һунгалта хэхэ гэр байранууд зохидоор түхеэрэгдэһэн, һайндэрэйхеэр гоёогдоһон ба сэбэрлэгдэһэн, тэнгэ дулаахан, сэбэрхэн байха ёһотой. Голосовани хэхэ кабинануудые юугээр, хайшан гэжэ бэлдэхэ тухай. Һунгуулиин бюллетенүүдые үгэхэ газар ба һунгуулиин урнануудай хаана табигдаха тухай асуудалнуудые мэнэ гэһээр шиидхэхэ хэрэгтэй.

Урдань үнгэргэгдэһэн һунгуулиин кампаниин дүй дүршэл хадаа али бүхы юумые хүсэд бэлдэхэ хэрэгтэй байһанние харуулна. Жэшээлхэдэ, голосованиин болохо комнатонуудые гэрэлтэй болгохо тухай асуудалые абаад үзэе. Электрическэ гэрэлэй бии байһан газарта мүнөөнһөө эхилээд электрическэ лампочканууд тухай, стол дээрэ табиха лампанууд тухай бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэ шухала. Электрическэ гэрэлгүй хүдөөгэй эрхэ байдалда һунгуулиин участково комиссиин мэдэлдэ гурбаһаа үсөөн бэшэ лампа, сельскэ совет бүридэ хоёрһоо үсөөн бэшэ лампанууд бии болгохо тухай оролдохо хэрэгтэй.

Тэрэшэлэн һунгалтын болохо гэр байранууд соо стол, стул, скамейкэ гэхэ мэтые бэлдэхые оролдохо хэрэгтэй.

Агитационно-пропагандистска ба культурно-ниитын хүдэлмэринүүдэй үнгэргэгдэдэг агитпунктнуудые түхеэрэн зохёохо гээшэ һунгалтада бэлэдхэлэй шухала хүдэлмэринүүдэй нэгэн болоно.

Агитпунктнууд соо һунгагшадта зорюулагдан хөөрэлдөөнүүд, элидхэлнүүд, лекцинүүд үнгэргэгдэдэг, кинофильмнүүд харуулагдадаг байна. Агитпунктын байрые парти, правительствын хүтэлбэрилэгшэдэй портредүүдээр, плакадуудаар шэмэглэн гоёохо, витринэнүүд, выставкэнүүдые эмхидхэхэ хэрэгтэй. Агитпункт бүридэ номууд, шэнэ газетэнүүд, журналнууд байха ёһотой.

Манай республика дотор 570 һунгуулиин участок бии болгогдонхой. Һунгалтын гэр байрануудые ба агитпунктнуудые саг соонь, һайнаар түхеэрхын түлөө ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Тиимэ тула партийнэ, комсомольско, советскэ органууд энэ хүдэлмэридэ анхаралаа табиха шухала.

Бичурын аймагай Заганай сомоной «КИМ» колхозой дэргэдэ байгуулагдаһан һунгуулиин участково комиссиин байха гэртэ Сталинска Конституци, «СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ тухай дүрим», гоё һайханаар зохёогдоһон выставкэ гэхэ мэтэ табигданхай. Тус аймагай Билютайн сельсоведэй Круминай нэрэмжэтэ, Харланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхозуудай дэргэдэ байгуулагдаһан һунгуулиин участково комиссинуудай гэр байранууд гоёогдон шэмэгдэнхэй.

Иволгын аймагай Гильбирын сомоной Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партийна организациин агитаторнууд өөһэдынгөө участогта газетнэ витринэ эмхидхэһэн байна. Улан-Удэ городой пионернүүдэй Байшан дотор байратай участогай гэр плакадуудаар гоёогдоһон, таатай зохидоор түхеэрэгдэһэн байха юм. Мүн гүрэнэй электростанциин дэргэдэхи һунгуулиин участково комиссиин гэр һайнаар түхеэрэгдэнхэй. Нигэжэ һайнаар түхеэрэгдэһэн байрада ороод харахада, тэндэ оролдосотой, үүсхэлтэй хүнүүдэй хүдэлмэрилһэниинь эли тодоор харагдана. Гэбэшье, зарим газарнуудта һунгалтын гэр байра бэлдэхэ, түхеэрхэ хүдэлмэрине хайша хэрэг орхиһон ушарнууд бии. Жэшээлхэдэ, Улан-Удэ городой № 10 һунгуулиин участогай гэрые түхеэрхэ хүдэлмэрине Бурмонголлестрест (трестые эрхилэгшын орлогшо нүхэр Смыслов, парторганизациинь секретарь нүхэр Савинов) даажа абаһан байгаа. Теэд тэдэнэр уялгаяа дүүргээгүй, иимэ шухала хүдэлмэридэ тон оһол назагайгаар хандана. Мүнөө тэндэ һунгуулиин участогай гэр хүйтэн, харанхы, шэрдэгдээдүй байха юм. Эдэнэр мүнөө болтор юундэ нигэжэ нобшоржо байнаб? Саашадаа иимэ яяр хүдэлмэрине ябуулхые тэсэжэ болохогүй.

Һунгалта хэхэ үдэр улам дүтэлжэ байна. Тиимэһээ дутуу дундануудаа ойрын сагта усадхажа, һунгалтын гэр байрые ба агитпунктнуудые таатай зохидоор түхеэрэе!

АБАҺАН УЯЛГАНУУДАА ДҮҮРГЭЭ

Республикын ажаүйлэдбэриин предприятинууд, колхоз, совхоз болон МТС-үүдэй коллективүүдээр СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ үдэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөн үдэр ерэхэ тудам үргэлжэжэ байна. Энэ мүрысөөндэ оролсоходоо бэе дээрээ даажа абаһан уялгануудаа хүндэтэйгөөр дүүргэжэ, стахановецүүдэй нэрэзэргэдэ хүртэһэн түрүүшүүл хаа-хаанагүй олошоржо байха юм.

Хойто-Байгалай аймагай Нижне-Ангарска сельсоведэй Чапаевай нэрэмжэтэ загаһанай ажалтай колхозой эрэгтэй эмэгтэй членүүд болбол энэ мүрысөөндэ оролсоходоо жэлэйнгээ үйлэдбэриин программые болзорһоонь холо урид дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. Тиин, энэ уялгаяа тус колхозойхид амаараа бэшэ, бодото стахановска ажалаараа бэелүүлжэ шадаба.

Загаһа бариха гүрэнэйнгөө түсэбые үшөө декабриин 1-дэ 135,7 процент дүүргэбэ. Дүрбэдэхи квартал соо загаһа бариха түсэбөө 164,7 процент дүүргэхэһээ гадна, түсэбһөө гадуур гүрэндөө 1.716 пууд эрхим һайн шанартай загаһа тушааба. Тус колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Хамуева гэгшэ колхозойнгоо членүүдэй өөһэд дээрээ даажа абаһан уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ хэрэгтэнь үдэр бүри бодото туһаламжа үзүүлжэ, тэдэнэй дунда агитационно-ойлгуулгамжын хүдэлмэрине үргэнөөр хэхэһээ гадна, мүрысөөндэ түрүүлэгшэдые урмашуулхын тулада мүнгэн ба үнэтэ шангуудые барюулдаг байна. Тиимэһээ тэндэхи колхозниг(у)уд абаһан уялгаяа хүндэтэйгөөр бэелүүлжэ шадаһаниинь элитэ.

Улан-Удэ городой талханай комбинадай коллективэйхид жэлэйнгээ түсэбые декабриин 10-да 156,9 процент дүүргэбэ. Хэрбээ 3.297 мянган түхэригэй продукци гаргаха түсэбтэй байгаа һаа, 5.175 мянган түхэригэй эрхим дээдэ шанартай продукци гаргаба. Дээрэ нэрлэгдэһэн коллективүүдэй бүхы эрэгтэй эмэгтэй членүүд түплаһан амжалтануудаараа зааханшье һанаагаа амараагүй, харин саашадаа ажалай үндэр бүтээсэнүүдые туйлажа, арад зондо шухала хэрэгтэй продукцине үшөө элбэг дэлбэгээр гаргаха нэгэн хүсэлэнтэйгөөр хүдэлмэрилнэ.

Г. БАДМАЕВ.

Малшад шэнэ уялгануудые абана

Адууһа малаа атар тарганаар үбэлжөөлгэдэ оруулхын тулада малшадай үмэнэ айхабтар ехэ харюусалгатай зорилгонууд табигдаба. Энэ зорилгоёо һайнаар ойлгоһон эрэгтэй эмэгтэй колхозниг(у)уд болбол малай үбэлжэлгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ нэгэн хүсэлэнтэйгөөр хүдэлмэрилжэ байха юм.

ССР Союзай Верховно Соведтэ һунгуули хэхэ түүхэтэ үдэрые ажал хүдэлмэри дээрээ амжалтануудые туйлажа, түрүүн түрүүндэ малай үбэлжэлгые зоотехническэ-ветеринарна заабариин үндэһөөр үнгэргэхэ гэһэн патриотическа хүдэлөөн Зэдын аймагай колхозниг(у)удай дунда үргэнөөр дэлгэржэ байна. Тус аймагай түрүү болохо Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой малшад малай үбэлжэлгые жэшээтэ һайнаар үнгэргэхэ тушаа уряалтайгаар аймагайнгаа бүхы колхозниг(у)удта хандалга бэшэг таргажа, тэдэнэрые социалистическэ мүрысөөндэ орохые уряалһан байгаа.

Мүнөө энэ аймагай бүхы колхозуудаар тэрэ хандалга бэшэгые зүбшэн хэлсэхын тулада эрэгтэй эмэгтэй колхозниг(у)удай эдибхитэй хабаадалгатайгаар хамтын суглаанууд болоҗо, эндэхи малшад өөһэд дээрээ шэнэ-шэнэ уялгануудые абана. Һаяхан Кировэй нэрэмжэтэ колхозой членүүдэй хамтын суглаан дээрэ СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалта хэхэ үдэрые амжалтануудые туйлажа угтаха гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тиин, энэ суглаанда хабаадалсаһан колхозниг(у)уд болбол малай үбэлжэлгые нэгэшье толгой адуу мал гээлтэ хоролтодо оруулангүй үнгэргэжэ, адуу малаа тобир тарганаар, һайн шадалтайгаар ондо оруулха, малай үбэлэй бэлшээрине эрхим һайнаар үнгэргэхэ, 100 эхэ хониндоо, дунда жэшээгээр, 105 толгойһоо доошо бэшэ хурьгадые түрүүлжэ абаха гэхэ мэтын тон харюусалгатай уялгануудые бэе дээрээ даажа абаад, мүнөө энэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ байха юм.

Тэрэшэлэн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин малшад колхозно малажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые бүхы түрэлөөрынь үлүүлэн дүүргэхэбди гэжэ уялгануудые абаад, өөһэд хоорондоо мүрысэжэ байнад.

Д. СЕМЕНОВ.

Жэлэйнгээ түсэб 250 процент дүүргэбэ

КАБАНСК. (Телефоноор абтаба). Аймагай колхоз, МТС, загаһанай ажалтай колхозуудай нютагай ба загаһанай ажаүйлэдбэриин предприятинуудай эрэгтэй эмэгтэй членүүд СССР-эй Верховно Соведтэ һунгалтануудые хэхэ үдэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ бардамдаа оролсохо зуураа өөһэд дээрээ шэнэ-шэнэ уялгануудые даажа абаба.

Энэ хүндэтэй уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэжэ байһан түрүү коллективүүдэй ба стахановецүүдэй тоо һүүлэй үдэрнүүдтэ нилээдгүй олошороо. Жэшээлхэдэ, «Байкал» гэжэ загаһанай ажалтай колхозой нүхэр А. Гашевай хүтэлбэрилдэг загаһашадай бригада мүрысөөндэ түрүүлжэ, правлениингээ дамжуулгын Улаан тугые гартаа бүхөөр барижа ябана. Тус бригадынхид үшөө декабриин 10-да 1.000 центнерһээ үлүүтэй загаһа гүрэндөө тушаажа, жэлэйнгээ түсэбые 250 процент дүүргэбэ.

Нүхэр Гашевай хүтэлбэрилдэг түрүү бригадын стахановецүүдтэ үгэхэ зорилготойгоор 100 центнер тарян таһалагдаба. Иимэ үндэр шагналда хүртэһэндөө урмашаһан эдэ загаһашад һунгуулиин үдэр хүртэр түсэбһөө гадуур хэдэн зуун центнер эрхим һайн шанартай загаһа гүрэндөө тушаахаар нэгэн хүсэлэнтэйгөөр, унаһан малгайгаа абангүйгөөр хүдэлмэрилжэ байнад.

В. ТИМОШИНА.

ТҮРҮҮ МАЛШАН

Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ хүдөө ажалай артелиин һүнэй-товарна фермын түрүү һаалишан нүхэр Нимбуева гэгшэ 1945 ондо адуу мал үсхэбэрилхэ гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ үнэн сэхээр хандаһан байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нүхэр НИМБУЕВА.

А. Поповой фото

Республиканска выставкомдо

Зэдын аймагай выставкомой зууршалгаар, доро дурсагдаһан түрүү колхоз, малажалай фермэ, түрүүшүүлдэ дипломуудые олгохо гэжэ республиканска выставком тогтообо:

НЭГЭДЭХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ МҮНГЭН ШАН ҮГЭЛГЭТЭЙГӨӨР

Заятуева Дарида—«Социализм» колхозой ахалагша хонишон. 132 хониндоо 163 хурьга абаһан байна.

Лубсанова Хандада—«Улаан Үшөөтэ» колхозой адуушан. Үүлтэртэ 10 гүүнһээ 10 унага абажа тэнжээгээ.

Цыбенова Дарида—Боргойн совхозой хонишон. 380 хониндоо 480 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр ондо оруулһан ба нооһо хайшалха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн байна.

ХОЁРДОХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ МҮНГЭН ШАН ҮГЭЛГЭТЭЙГӨӨР

Кировэй нэрэмжэтэ колхозой хониной-товарна фермэдэ. Хони үсхэбэрилхэ түсэбөө 113 процент дүүргэһэн, 100 хонин бүриһөө 110,3 хурьга абаһан, нооһо хайшалха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн. Үбэлжэлгэдэ жэшээтээр бэлэдхэһэн байха юм.

Батажапов Чопто—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшые малажалай талаар орлогшо. Тус колхоз малажалые хүгжөөлхэ гүрэнэй түсэб адуу морёор — 108 процент, эбэртэ бодо малаар 102 процент, хони ямаагаар—113 процент дүүргэһэн байна.

Базарова Димидтэ—Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. Абаһан тулнуудаа хоролтогүйгөөр тэнжээһэн. Һү һааха түсэбөө дүүргэһэн байха юм.

Жимбеева Улзытэдэ «Галын Очи» колхозой хонишон. 100 хониндоо 124 хурьга абаха ябадал туйлаһан байна.

Очепкова Аннада—Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хонишон. 354 толгой хониндоо 374 хурьга абажа, хоролтогүйгөөр ондо оруулаа.

Гусева Маринада—Боргойн совхозой шубуудые харууһалагша. 6 галууһаа 51 далибараа абажа хоролтогүйгөөр тэнжээбэ.

ГУРБАДАХИ ЗЭРГЫН ДИПЛОМ:

Дамбиева Гомбодо—Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 17 үнеэ түрүүлжэ, тулнуудыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Рамжилова Жинжада—«Галын Очи» колхозой хонишон. 100 хониндоо 121 хурьга абаха ябадал туйлаа.

Жимбаева Намжилмада—Кировэй нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 18 үнеэнһээ 18 тугал абажа, хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байна.

Жигжитов Дондогто—Сталинай нэрэмжэтэ колхозой үхэршэн. 133 толгой эбэртэ бодо мал адуулжа, тобир тарганаар ондо оруулаа.

Индиржапова Гармадэ—Дзержинскиин нэрэмжэтэ колхозой һаалишан, 16 үнеэ түрүүлжэ, тулнуудыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байна.

Лубсанова Хандадэ—«Галын Очи» колхозой хонишон. 100 хониндоо 119 хурьга абаха ябадал туйлаба.

Хороших Устиньядэ—Будённын нэрэмжэтэ колхозой тугалшан. 90 тугал хоролтогүйгөөр тэнжээһэн байха юм.

Чойсоронов Лубсандэ—«Социализм» колхозой ахалагша хонишон. Фермэ шадарай 20 гектар сабшаланһаа 700 центнер ургаса хуряаха ябадал туйлаһан байна.

Цыремпилова Намжилда—Кагановичын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан. 16 үнеэ түрүүлжэ, тулнуудыень хоролтогүйгөөр тэнжээһэн, һү һааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Финансова хүдэлмэрилэгшэдэй мүрысөөн

Курумканай аймагай финансово таһагай хүдэлмэрилэгшэд (даагшань нүхэр Шаманов) налог суглуулха хүдэлмэрөө һайнаар ябуулжа дүрбэдэхи кварталайнгаа даалгабарита түсэб 111 процент дүүргэжэ, республика дотороо түрүү һуури эзэлбэ. Мүн Баргажанай аймагай финансово таһаг (даагшань нүхэр Иванов) ба Улан-Удэ городой финансово таһаг (даагшань нүхэр Бестужев) тэрэшэлэн һайнаар хүдэлмэрилжэ, жэлэйнгээ даалгабарита хүдэлмэрине хүсэд дүүргэхэ дүтэлөө.

СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй түрүүлэгшэ И. В. Сталинай дэргэдэ обед болобо

Декабриин 24-дэ СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин США-гай Гүрэнэй Секретарь г-н Д. Бирнс ба Великобританиин Гадаада Хэрэгүүдэй Министр г-н Э. Бевин гэгшэ эй хүндэлэлдэ Кремль соо обед үгэбэ.

Обед дээрэ г-н Бирнс ба г-н Бевин гэгшэдһээ гадна Великобританиин Гадаада Хэрэгүүдэй Министрын Саг үргэлжын Орлогшо г-н А. Кадоган, СССР-тэ һуугаа Великобританиин Элшэн сайд г-н А. Керр, СССР-тэ һуугаа США-гай Элшэн сайд г-н А. Гарриман, г. г. Р. Буллард, В. Коэн, Д. Бэнант, Х. Мэтьюз, Р. Кемпбелл, Д. Картер Винсент, Ч. Болен ба бусад байба.

Советскэ талаһаа обед дээрэ В. М. Молотов, А. И. Микоян, А. А. Жданов, Л. М. Каганович, Л. П. Берия, Г. М. Маленков, Н. С. Хрущев, Н. А. Вознесенский, А. Н. Косыгин, Н. А. Булганин, адмирал Н. Г. Кузнецов, В. Н. Меркулов, А. Я. Вышинский, В. Г. Деканозов, А. Д. Крутиков, армиин генерал А. И. Антонов, Великобританида һуугаа СССР-эй Элшэн сайд Ф. Т. Гусев, В. В. Кузнецов, Г. М. Попов ба бусад байба.

Обед болбол халуун хани найрамдалай оршон байдалда үнгэрбэ.

(ТАСС).

И. В. Сталин г-н Бэвинтэй уулзаба

Декабриин 24-дэ СССР-эй Арадай Комиссарнарай Соведэй Түрүүлэгшэ И. В. Сталин Великобританиин Гадаада Хэрэгүүдэй Министр г-н Э. Бевинтэй уулзаба.

Уулзалган дээрэ СССР-эй Гадаада Хэрэгүүдэй Арадай Комиссар В. М. Молотов, Великобританидахи СССР-эй Элшэн сайд Ф. Т. Гусев, Гадаада Хэрэгүүдэй Министрын Саг үргэлжын Орлогшо А. Кадоган ба Великобританиин Элшэн сайд г-н А. К. Керр гэгшэд байлсаба.

ХРОНИКО

СССР-эй Совнарком болбол 1945 оной декабриин 30-ай воскресеньедэ болохо амаралтын үдэрые 1946 оной январиин 1-дэ вторнигто хэхэ гэжэ тогтообо.

Лайнгаа ёһоор амаралтын үдэрые пятницада хэдэг союзна ба автономно республиканүүдтэ амаралтын үдэрые 1945 оной декабриин 28-ай пятницын оронд 1946 оной

Национальна ба һуудал байда-январиин 1-дэ гэжэ тоолохо.

Итали, Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндитай эб найрамдалай договорнуудые баталхаар бэлэдхэхэ тухай

Москвада болоҗо байгаа Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай ба Великобританиин гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн доро дурсагдаһан шиидхэбэри гаргаһан байна гэбэл:

«Советскэ Социалистическэ Республиканүүдэй Союзай, Великобританиин болон Холбоото Штадуудай Правительствонууд хадаа хоорондоо хэлсээ баталбабди гэжэ мэдүүлээд, эб найрамдалай договорнуудые бэлэдхэхэ тушаа доро дурсагдаһан зүйлнүүд тухай хэлсээ баталха ябадалда нэгэдэлсыт гэһэн гүйлгатайгаар Франциин ба Хитадай правительствонуудта хандаба.

1. Итали, Румыни, Болгари, Венгри ба Финляндитай баталха эб найрамдалай договорнуудые гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй зохёохоһонь, тэрээндэ гансал тус Соведэй членүүд хабаадалсаха юм. Тэдэнь хэд байха юм гэхэдэ: хэрбээ өөһэдтэнь сэхэ хамаадаха асуудалнууд тушаа Соведтэ хабаадалсахые бусад ондоо членүүдые урижа оруулха тухай, Берлинскэ хэлсээнэй ёһоор, шиидхэбэри гаргаадүй сагтаа. Берлинскэ конференци дээрэ баталагдаһан гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведые бии болгохо тухай хэлсээнэй условинуудай ёһоор, капитуляциин условинуудта гараа табиһан талануудые гэжэ тоологдоһон тэдэнэр болоно гэбэл:

а) Италитай баталагдаха эб найрамдалай договорой условинуудые Великобританиин, Холбоото Штадуудай, Советскэ Союзай болон Франциин гадаада хэрэгүүдэй министрнүүд зохёохо байна;

в) Румынитай, Болгаритай ба Венгритэй баталагдаха эб найрамдалай договорнуудай условинуудые Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай ба Великобританиин гадаада хэрэгүүдэй министрнүүд зохёохо юм;

с) Финляндитай баталагдаха эб найрамдалай договорнуудай условинуудые Советскэ Союзай ба Великобританиин гадаада хэрэгүүдэй министрнүүд зохёохо байна.

Гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй орлогшонор хадаа Лондондо болоһон гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй нэгэдэхи сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалнууд тушаа үгээ нэгэдэһэнэй үндэһэ дээрэ, Лондондо сугларжа өөһэдынгөө хүдэлмэрине онэ дары һэргээжэ ябуулха болоно.

2. Эдэ бүхы проектнүүдые зохёон бэлэдхэжэ дүүргээд байхадаа, Совет болбол Италитай, Румынитай, Болгаритай, Венгритэй ба Финляндитай баталагдаха эб найрамдалай договорнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада конференци зарлаха болоно. Тэрэ конференци хадаа гадаада хэрэгүүдэй министрнүүдэй Соведэй 5 членүүдһээ бүридэхэ юм, мүн тэрэшэлэн Европодо байгаа дайсан гүрэнүүдтэ эсэргүү дайн байлдаанда өөһэдынгөө сэрэгүүдые оруулжа, эдибхитэйгээр хабаадалсаһан Нэгэдэмэл нацинуудай бүхы членүүд гэбэл: Америкын Холбоото Штадууд, Советскэ Социалистическэ Республиканүүдэй Союз, Великобритани, Хитад, Франци, Австрали, Бельги, Белорусска Советскэ Социалистическэ Республика, Бразили, Греци, Голланди, Энэдхэг, Канада, Шэнэ Зеланди, Норвеги, Польша, Украинска Советскэ Социалистическэ Республика, Чехословаки, Эфиопи, Урда-Африканска Союз болоно. Энэ конференци 1946 оной майн 1-һээ оройтонгүй болохо юм.

3. Конференциин хүдэлмэрии дүүрэһэнэй ба тэрэнэй һайшааһан дурадхалнуудые хаража үзэһэнэй һүүлээр, Италитай, Румынитай, Болгаритай, Венгритэй ба Финляндитай эбтэй оролгын условинуудта гараа табиһан гүрэнүүд ба Италитай эбтэй оролгын договор тушаа гараа табиһан союзна гүрэнүүдтэй адлихан эрхэтэй болоһон Франци хадаа эб найрамдалай договорнуудай эсэсэй текстнүүдые эб адляар зохёохо байна.

4. Тингэжэ зохёогдоһон эб найрамдалай зохихо договорнуудай эсэсэй текстнүүдтэ конференци дээрэ байлсаһан ба тэрэ дайсан гүрэнтэй дайнай байдалтай байһан гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд гарнуудаа табиха ушартай.

Эб найрамдалай зохихо договорнуудай текстнүүд болбол тус дайсан гүрэнтэй дайнай байдалтай байһан бусад Нэгэдэмэл нацинуудта удаа тэдэнь барюулагдаха болоно.

5. Эб найрамдалай договорнууд хадаа, эбтэй оролгын зохихо условинуудта гарнуудаа табиһан союзна гүрэнүүд болон, мүн Итали тушаа адлихан эрхэтэй болоһон Франциин ратифицировалһанайнь һүүлээр тэрэ дары хүсэндөө орохо байна.

Эб найрамдалай договорые тэрээндэ хамаадаха дайсан гүрэнүүдшье ратифицировалха зэргэтэй.

* * *

Бусад асуудалнууд тушаа хэлсэн хадаа хани һайнаар хэгдэжэ үргэлжэлһөөр. Тиин энэ зүблөөнэй хэһэн хүдэлмэрине харуулһан коммюнике нэгэ гү, али хоёр үдэрэй турша соо гаргагдаха бээ гэжэ найдагдана.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Прээзидиумэй

УКАЗ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-ай Указай үндэһөөр, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаха гэбэл:

Эһэн хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. БАТУЕВА Тогошые—Закаменай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

2. ШАГДАРОВА Дашие—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Найман хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. ВАГАНОВА Елизавета Кузьминичнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Долоон хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 3-ДАХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. АРИГУНОВА Хандые—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

2. ВИКУЛИНА Евдокия Николаевнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

3. ЖАРКОВА Ульяна Гавриловнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

4. ЗАХАРОВА Улита Васильевнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

5. КОЧЕТОВА Антонида Гавриловнае—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

6. МАКСИМОВА Татьяна Игнатьевнае—Закаменай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

7. МУХАНАЕВА Хандые—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Зургаан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 1-ДЭХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР.

1. БАЛЬЖИТОВА Тогошые—Закаменай аймагай «Улан-Батор» колхозой колхозница.

2. ЖАРКОВА Антонида Тимофеевнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

3. ЖАМБАЛОВА Пельжит Шойжоловнае—Закаменай аймагай «III Интернационал» колхозой колхозница.

4. ЖИГЖИТОВА Сандымые—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

5. МИНГАЗЕЕВА Хатымые—Закаменай аймагай «Боевик» колхозой колхозница.

6. МОСКВИТИНА Анастасия Николаевнае—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

7. МОСКВИТИНА Аксинья Андрияновнае—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

8. САНЖЕЕВА Тогошые—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

Табан хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН МЕДАЛЬ» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН МЕДАЛЯАР

1. АНДРЕЕВА Аграфена Дмитриевнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной почтын хүдэлмэришэн.

2. ЖАРКОВА Мария Сергеевнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

3. ЖАРКОВА Анастасия Николаевнае—Закаменай аймагай Цахир тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

4. ЖАРКОВА Анна Константиновнае—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

5. МОСКВИТИНА Серафима Петровнае—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

6. НАГМИЗЬЯН Бахтаяние—Закаменай аймагай «Боевик» колхозой колхозница.

7. ФРОЛОВА Анна Иннокентьевнае—Закаменай аймагай Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ **Г. ЦЫДЕНОВА.**

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь **В. МОНКЕТОВ.**

Улан-Удэ, Соведүүдэй Байшан. 1945 оной июлиин 26.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Прэзидиумэй

УКАЗ

Олон хүүгэдтэй эхэнүүдые „Эхын алдар" гэжэ орденууд ба „Эхын медаль" гэжэ медальнуудаар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1944 оной августын 18-ай Указай үндэһөөр СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө шагнаха гэбэл:

Юһэн хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ НЭГЭДЭХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. ГАРМАЕВА Дарима Гармаевнае—Баргажанай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

2. ДОМБОНОВА Цырма Очировнае—Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

3. КОЛБИНА Татьяна Антоновнае—Баргажанай аймагай Усть-Баргузин тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

4. КОЛМАКОВА Аграфена Степановнае—Баргажанай аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

5. САГАКЧИНОВА Сойжит Сухановнае—Баргажанай аймагай Энгельсын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

Найман хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 2-ДОХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. БАТОРОВА Дулгар Эрдынеевнае—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

2. ДОБРЕЦКАЯ Евдокия Иннокентьевнае—Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

3. КЫШЗЫЛЕЕВА Дулма Цыреновнае—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

4. МИТАПОВА Должит Лигтыновнае—Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

5. МОЛОНОВА Пагдима Доброжиковнае—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

6. ШАГДАРОВА Санжима Данжановнае—Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

7. ПОПОВА Ирина Петровнае—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

8. РЫНЦЕЕВА Дыжид Мутаевнае—Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

9. САНГАДИЕВА Цысык Огдотиевнае—Баргажанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

10. СЕЛИВАНОВА Екатерина Тимофеевнае—Баргажанай аймагай Усть-Баргузин тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

11. САМОЙЛОВА Анна Игнатьевнае—Баргажанай аймагай Баргажан тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

12. УШАКОВА Агафья Сергеевнае—Баргажанай аймагай Усть-Баргузин тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

13. ХОНДОНОВА Дарима Дамбаевнае—Баргажанай аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

14. ХОРИГАНОВА Дульжит Батуевнае—Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

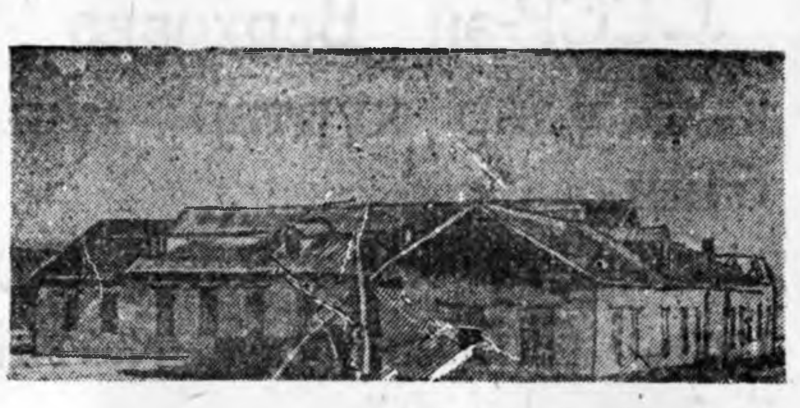
15. ЦЫРЕНОВА Бутыд Гармаевнае—Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой колхозница.

16. ШЕЛКОВНИКОВА Фекла Николаевнае—Баргажанай аймагай Адамово деревниин гэрэй эзэн эхэнэр.

Долоон хүүгэдые түрэһэн ба хүмүүжүүлһэн эхэнүүдые «ЭХЫН АЛДАР» ГЭЖЭ 3-ДАХИ ЗЭРГЫН ОРДЕНООР

1. АНДРЕЕВА Анастасия Ивановнае—Баргажанай аймагай Усть-Баргузин тосхоной гэрэй эзэн эхэнэр.

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

ШЭНЭ МАШИННО-ТРАКТОРНА МАСТЕРСКОЙ

Иволгын МТС-эй дэргэдэ шэнэ машинно-тракторна мастерской һаяхан хүдэлмэрилжэ захалаа. Мастерской шулуугаар баригдаһан байратай. Энэ болбол ногинецуудай жэшээгээр түргэн аргаар баригдаа.

Мастерской халаа нэгэ-хэды станогуудтай, тэдэнэй тоодо 2 токарна ба үрөмдэлгын станогууд бии. Ойрын сагта локомобиль тодхогдохо, мүн баһа шэнэ түхеэрэлгэнүүд хүлеэгдэжэ байна.

Түрүүшын 10 трактор, 13 плуг, 5 сеялкэ ба 6 культиваторнуудые мастерскойдо заһабарилан гаргаба.

А. Поповой фото.

Хабарай тарилгада хаһа соонь бэлдэхэ!

Кыренскэ МТС-эй түрүү бригада

1945 оной хүдөө ажалай хүдэлмэриин дүнгөөр нүхэр Гонгоровой хүтэлбэрилдэг бригада Кыренскэ МТС соо шалгаран, социалистическэ мүрысөөндэ илаһан байна. Энэ бригадын члену үд условно трактор бүхэнөөр зөөлэн хахалалгада оруулан, 517 гектар элдүүрилжэ, тракторна хүдэлмэриингөө жэлэй түсэбые 160 процент дүүргэһэн байха юм. Гадна, 548 килограмм горючи арбилһан байна.

Энэ жэлэй полевой хүдэлмэриие амжалтатайгаар дүүргэһэн дээрэхи бригадын члену үд 1946 оной ургаса хуряалгада өрхим бэлэдхэл хэжэ, түрүү зэргэеэ алдахагүйн түлөө шууд түргэн тэмсэжэ байха юм. Эдэнэр түбхын түрүүндэ трактор машинануудаа болзор соонь, эрхим шанартайгаар заһабарилха бүхы хэмжээнүүдые абаһан байна. Тиигэжэ заһабарилгые эмхитэйгээр захалаа.

Трактор, хүдөө-ажалай машина зэмсэг болон комбайнуудай заһабарилгые болзорһоонь урид, эрхим шанартайгаар үнгэргэхын түлөө СССР-эй Верховно Соведэй һунгалтануудай хүндэлэлдэ зорюулан, социалистическэ мүрысөө эмхидхэхые уряалһан гашейнхидай хандалгада харюу болгон нүхэр Гонгоровой бригадын члену үд тарилгые угтуулан трактор машинануудаа хүсэд түгэсөөр бэлэдхэхэ уялгануудые абаһан байна.

Тиин, абаһан уялгануудаа дүүргэжэ, халэһэн үгэлөө хүрэхын түлөө эдэнэр заһабарилга дээрэ этигэлтэйгээр хүдэлмэрилжэ байха юм.

О. ГРИГОРЬЕВА.

Агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэнэ

ХОРИ. (Телефоноор абтаба). Аймагай түрүү колхозууд ерэхэ жэлэй үндэр ургасын түлөө тэмсэжэ эхилээнхэй. Түрүүшын саһанай оро хотой хамта, «Улаан Одон» гэжэ хүдөө ажалай артель поли дээгүүр хаалтануудые түхеэрэжэ, хүр тогтоожо байха юм. Тэрэшэлэн энэ колхозойхид тариалан дээрэ 900 гаран тэргэ наг шэбхэ гаргаба.

Нютагай утагжуулгын нэгэн шухала зүйл болохо үнэһэ суглуулха хүдэлмэри эдэхид һайнаар ябуулжа байна.

Тэрэшэлэн Хориин аймагай бусад колхозууд агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ түсэбүүдээ заатагүй дүүргэхын түлөө оролдожо эхилээ.

Б. ЦЫРЕНОВА.

Поли дээрэ наг шэбхэ гаргана

1946 ондо үндэр ургаса хуряахын түлөө эрид тэмсэл хэхэ уялгануудые абаһан Хэжэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой члену үд үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые саг соонь үнгэргэжэ эхилбэ. Колхозой правлени бригада, фермэнүүдтэ тусхай түсэб зохёожо үгөөд, поли дээгүүр наг шэбхэ тараалгажа байна. Тэрэшэлэн шубуунай аргал, үнэһэ суглуулха мэтын хүдэлмэринүүдые һаадгүйгөөр ябуулжа байха юм.

Агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ талаар нүхэр Жамбаловай хүтэлбэрилдэг тарян-ажалай бригадын члену үд һайн жэшээ харуулжа ябана. Эндэхи һургуулиин һурагшад ба пионернүүд үнэһэ, шубуунай аргал суглуулха хэрэгтэ өршөөлтэйгөөр хабаадалсана.

Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой члену үд хабарай тарилгада бэлэдхэлые хаһа болзор соонь үнгэргэжэ, ерэхэ жэлдэ үндэр ургаса хуряаха бүхы хэмжээнүүдые абахабди гэжэ үнэн үгэеэ хэлэнхэй.

С. Г. ЦЫБИКОВ.

Хэзээ сохигдохо тариан юм?

Таря сохилгые алар мүнөө хүртэр унжагайруулжа байһан колхозууд Яруунада үшөөл бии байһаар. Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз энэ хүдэлмэриие хамагһаа ехээр хожомдуулжа байха юм. Эндэ хоёр комбайн хүдэлмэрилдэг нэрэтэй аад, таря сохижо захалһаар урагшаа ябанагүй. Жэшээлхэдэ, нэгэ һара соо энэ хоёр комбайн оройдоо 13 үдэр хүдэлмэрилөөд, 60 гектар талмайн таря сохиһон байха юм. Бэшэ үдэрнүүдтэнь үргэлжэ мини байгаа.

Тэд, Эгэтын машинно-тракторна станциин директор энэ комбайнуудые таһалгаряагүйгөөр хүдэлмэрилүүлхэ тухай ямаршье хэмжээ абаагүй байха юм.

Республикын түрүү колхозууд 1945 оной хүдөө ажалай хүдэлмэринүүдые үни хада шиидхээд, хабарай тарилгада бэлэдхэжэ байна. Тиихэдэнь, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз таряагаа сохижошье дүүргээгүй байһаниинь эшхэдэхээр ябадал болоно. Мүнөө хүрэнгэ хааха саг ерээ. Тиимэһээ Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой члену үд таряагаа дары сохижо, ерэхэ хабарай тарилгын үрһэ энэ гэһээр хааха уялгатай.

Ц. Д. ДУГАРОВ.

Ефремовскэ, шурыгинскэ звенонууд эмхидхэгдэбэ

1946 ондо үндэр ургаса хуряахын түлөө Болонгуудай сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой (Бичура) члену үд эрид шууд тэмсэл хэжэ байна. Тарянажалай бригадын дэргэдэ ефремовскэ ба шурыгинскэ звенонууд эмхидхэгдээд, үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые эршэмтэйгээр үнгэргэжэ байха юм.

Тарянажалай бригада (бригадирынь нүхэр Балданов) 1946 ондо баян ургаса хуряаха ушарһаа һуури табиһан 306 гектарта нар бэлэдхэжэ, 150 гектарынь хоёр дахин хахалһан, 106 га элүүр газар элдүүрилһэн байна. Мүнөө 200 гаран центнер хүрэнгэ хаагаад, таря сэбэрлэхэ хүдэлмэри үдэр һүнигүй ябуулжа байнхай.

Хабарай тарилгада хаһа саг соонь бэлэдхэжэ, 1945 ондо баян ургаса хуряаһанай ашаар, энэ колхозой члену үд бэлэдхэлэй пунктнүүдтэ 1.345 центнер эрхим шанартай таря тушаажа, гэрээтэйгөө бүринүүһэн тоосоо һэн. Тиин, энэ артелиинхид 1946 ондо бүри еэ ургаса абахын түлөө унтаха нойргүйгөөр тэмсэжэ байха юм.

Б. ЭРДЫНЕЕВА.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи процесс

Декабриин 20-ой үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, декабриин 20. (ТАСС). Декабриин 20-ой трибуналай үглөөнэй заседани дээрэ американскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ Уоррен Фар үгэ хэлэжэ, гитлеровскэ СС-тэнэй организациин гэмтэ ябадалнуудые элирүүлһэн документальна баримтануудые харуулжа үргэлжэлүүлбэ. Концентрационно лагерьнуудта хэһэн ябадалнуудынь энэ организациин зорилгонуудые ба ямар шэнжэ шарайтай байһаниинь юунһээшье тодоор харуулна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

СС-тэнэй органууд эзэмдэгдэһэн оронуудые богоолшолгодо ба хүдэлмэриин хүсэнэй хойноһоо «агнахада» эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байна.

Гэмнэгшэ болбол СС-тэнэй бригаденфюрер СС-тэнэй сэрэгүүдэй генерал-майор Глюкс гэгшын бэшэгые уншажа үгэнэ. Тэрэ бэшэг соонь иигэжэ хэлэгдэһэн байгаа: «бүхы үбшэн хаагдагшадые үгы хэхэ хэрэгтэй, ажал хэхэ зааяшье шадалтай үлэһэн зонууд концлагерьнуудта хүдэлмэри хэхээр эльгээгдэхэ ёһотой». Эдэ зоной хүдэлмэрилжэ байһан лагерьнуудай байдалынь эдэниие үхэлдэ хүргэхөөр хараалагдаһан байгаа гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ.

Удаа тээнь гэмнэгшэ болбол концентрационно лагерьнуудта хаалтаатай байһан зонуудта СС-тэнэй органуудай хэһэн эдэб туршалга тухай хэлэнэ. 1941 оной майн 15-да эсэсовскэ врач Рашер Гиммлертэ бэшэг эльгээһэн байгаа. Тэрэ бэшэгтээ Рашер болбол хаагдагшадые топ дээгүүр ниидэлгын туршалга хэхэдэ хэрэглэхэдэ болоно гэжэ дурадхаһан байгаа. Иимэ туршалгануудые өөрынгөө дураар хэхэ хүнүүд олдохогүй байна гэжэ энэ бэшэгтээ Рашер бэшэнэ. 1941 оной майн 22-то Рашер хадаа зүбшөөрэл абаһан юм.

1942 оной май һарада иимэ туршалгануудые Рашер хэһэн байгаа. Генерал-фельдмаршал Мильх гэгшэ Герингын үмэнэһөө Гиммлертэ ба чиновнигуудта иимэ туршалгануудые хэхэдэ туһаламжа хүргэһэнэйнь түлөө баяр хүргэһэн юм.

Топ дээгүүр ниидэлгын туршалгануудаа дүүргэөөд, д-р Рашер болбол хүнүүдые хүргөөхэ ба тэрээниие һүүлдэ амидаруулха туршалгануудые хэжэ эхилбэ. Ойлуурынь 1942 оной августын 17-до Дахау дээрэ хэгдэжэ эхилһэн байна. Гэмнэгшэ хадаа д-р Рашерай бэшэһэн тоосоое уншана. Тэрэ тоосоо соонь иигэжэ бэшэгдэһэн байгаа: «хүнүүд лётчигуудай формоор—үбэлэй гү, али зунай комбинезон ба зунай шлёмоор хүбсалагдажа, уһанда шэнгээгдэдэг байгаа. Зарим нэгэн опыт хэхэдэ толгойень уһан дээрэ орхидог байгаабди. Бэшэндэнь толгойнь уһанда шэнгээгдэдэг байгаа. Туршалга хэхэдэ температурые нульһаа доошо 28 градус болгоо һаа, туршагдажа байһан хүнүүд холодоо үхэдэг байгаа».

Баһа 1942 оной октябриин 16-да СС-тэнэй генерал-лейтенант Польо бэшэһэн Гиммлерэй бэшэгые уншажа үгэнэ. «Хүнүүдые гэдхэхэ туршалганууд намда мүр сараа орхибо»—гэжэ Гиммлер бэшэһэн байгаа. Энэ туршалгануудые Дахауда Гиммлер хараһан юм. «Энэ хэрэгэй түлөө тааруу эхэнэрнүүдые илгаан абаха хэрэгтэй гэжэ захираа»—гэжэ Гиммлер бэшэнэ. Гиммлер болбол Рашерай туршалгануудаар хүхиһэн байжа, генерал-фельдмаршал Мильх гэгшэдэ бэшэһэн бэшэгтээ иимэ туршалгануудта хэрэгтэй хүнүүдые үгэхэ уялгые өөр дээрээ абабаб гэжэ бэшэһэн юм.

Иимэ хорото сэдьхэлтэ туршалгануудые хэхэтээ хамта СС-тэнэй врачнууд хаагдагшадые хоротой һомонуудаар алаха болон хоро шуһаха туршалгануудые баһа хэдэг байба. Эдэ бүхы туршалгануудтай тухайгаа гэдэнэр тодорхой тоосоо бэшэдэг һэн. СС-тэнэй иимэ туршалгануудые хэхэдэ германскэ финансын министерство тэдэниие хангадаг байгаа гэжэ гэмнэгшэ заабарилна.

Удаа тээнь, еврейнүүдтэ эсэргүүсэн СС-тэнэй органуудай хэһэн гэмтэ ябадалнуудые харуулһан олон тоото баримтануудые гэмнэгшэ үзүүлнэ. Заговоршигуудай агрессивнэ хайе бэлэдхэхэдэ ба тэрээниие бэелүүлхэдэ СС-тэнэй организацинууд ехэ эдибхитэйгээр хабаадалсаһан байна гэжэ гэмнэгшэ хэлэнэ. СС-тэнэй организаци болбол Версальскэ договорые эбдэжэ бии болоһон организаци гээшэ. Тэрэ хадаа Германиин гадуур табадахи колонно бэлдэһэн ба австрийскэ канцлер Дольфус болон бусадые алаха мэтэ террористическэ актнуудта хабаадалсаһан байха юм. Советскэ Союзай партизанууд эсэргүүсэжэ байлдаһанай нюураар гражданскэ арад зониие хюдахада хабаадалсадаг байгаа.

«Котбус» гэжэ нэрэтэй тусхай операциие СС-тэнэй полииаар бэелүүлһэн тухай Розенбергтэ бэшэһэн Белоруссиин генеральна комиссарай тоосоое гэмнэгшэ уншана. Партизануудта эсэргүүсэһэн энэ операциие хэхэдээ 5.000 хүн алуулагдаһан байгаа. Энэ документын элирхэйлһэнэй ёһоор, эдэ алуулһан хүнүүдэй дунда олон эхэнэрнүүд ба хүүгэд бии байба.

Гэмнэгшэ болбол плендэ абтаһан союзна сэрэгэйхидые немецүүдэй буудажа алаһан тухай союзна экспедиционно сэрэгэй верховно командованиин тоосоое трибуналай протоколнуудта хабсаруулна. СС-тэнэй танкова дивизиин солдадууд 1944 оной июниин 7-һоо 21 хүртэр иимэ буудажа алалгые хэһэн байгаа.

Иигээд трибуналай декабриин 20-ой үглөөнэй заседани хаагдаба.

Декабриин 20-ой үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, декабриин 20. (ТАСС). Мүнөөдэрэй үдэшын заседани дээрэ американскэ гэмнэлтын түлөөлэгшэ майор Фар болбол СС-тэнэй гэмтэ ябадалнуудые тодоруулжа гаргаһан документнүүдые харуулжа дүүргэбэ. Энэ организациин члену үдэй дунда гитлеровскэ партида болон гүрэндэ дээдэ зэргэнүүдые эзэлжэ һууһан нюурнууд бии байгаа гэжэ трибуналда дуулгана. СС-тэ ба гестапода тусхай һуури эзэлжэ һууһан гэмнэгдэгшэ Кальтенбруннерһаа гадна гэмнэгдэгшэд Гесс, Борман, Нейрат, Риббентроп, Заукель болон Зейсс-Инкварт гэгшэд тэрэ үедэ СС-тэнэй обергруппенфюрерэй зэргэтэйгээр байгаа гэжэ тусхай 1936 ба 1937 онуудай германскэ документнүүдые үндэһэ барижа гэмнэгшэ хэлэнэ. Һүүлшын үедэ эдэ нюурнууд болбол үшөө ехэ дээдэ зэргэтэй болоод байгаа гэжэ гэмнэгшэ мэдүүлнэ. Удаа тээнь, гэмтэ ябадалнуудые хэхэдэ СС-тэнэй организациин хабаадалсаһаниие һануулаад, энэ организациин члену үд болбол өөрынгөө дураар ороһон байгаа гэжэ гэмнэгшэ дахин хэлэнэ. Тэдэнһээ гадна, харуулагдаһан баримтанууд болбол СС-тэнэй ехэ шангаар шалгагдажа абтадаг байһаниие гэршэлнэ гэжэ Фар мэдүүлнэ. СС-тэнэй ажаллбууллта ба зорилгонуудынь ехэ үргэн ба энэ организациин хэһэн гэмтэ ябадалнуудайнь угаа олон байһан дээрэһээ бүхы организациие зэмэтэй гэжэ тоолохо хэрэгтэй байна.

СС-тэнэй организаци болбол гитлеровскэ заговоршигуудай гол даабаринуудые дүүргэдэг, тиихэдээ гэмтэ ябадалнуудые хэдэг байгаа гэжэ эсэстээ тэмдэглээд, СС-тэнэй организациие трибуналай уставай 6-дахи статьягай ёһоор гэмтэ ябадалнуудые хэһэн организаци гэжэ соносхогдохо байна гэжэ гэмнэгшэ тоолоно.

Майор Фар гэгшые гэмнэгшэ полковник Стори һэлгэжэ, гестапын ба аюулгүйе хамгаалха албанай гэмтэ ябадалнууд тухай документнүүдые харуулжа эхилбэ.

Гестапын байгуулагдаһанай түүхэдэ хамаадажа, энэ организаци болбол 1933 ондо Пруссида эмхидхэгдэһэн юм гэжэ Стори дуулгана. Тиихэдээ, гестапо болбол гэмнэгдэгшэ Герингын эмхидхэһэн юумэ гээшэ гэжэ баталһан документые баримталжа гэмнэгшэ хэлэнэ. Гестапын хэһэн ябадалда гэмнэгдэгшэ Кальтенбруннерай ямар үүргэтэй байһандань хамаадажа, полицейскэ частьнуудые командалгын система болбол аюулгүйе хамгаалха полициин начальник ба нэгэн доро аюулгүйе хамгаалха главна управлениин начальник байһан Кальтенбруннерта Гиммлерһээ сэхэ ошодог байгаа. Полковник Стори гестапын эмхидхэлэй схемые тодоор элирүүлһэн ба гестапын провокационно ябадалнуудай баримтануудые харуулна. «Эйнзатц-А группын» гэжэ нэрлэгдэдэг тусхай бүлэгэй ябадалнууд тухай огто нюуса тоосоое гэмнэгшэ үзүүлнэ. Энэ тоосоо болбол картатай ба хүдэлмэрилжэ байһан газар дээрээ еврейнүүдые хюдахын ябадалые харуулһан юм. Энэ тоосоо ба картануудһаа Эстонидо 963 еврейнүүдые, Латвида—35.238, Литвада—136.421 болон Белоруссида—41.828 еврейнүүдые алагдаһан ушар харагдана. «Эйзатцгруппанууд» болбол гестапоор эмхидхэгдэһэн ба армитай гү, али тылдэ эзэмдэгдэһэн газар дээрэ зэбсэглэгдэһэн байгаа гэжэ гэмнэгшэ тэмдэглэнэ.

Эсэстээ полковник Стори болбол зүүн тээхи газарнуудта хүн зониие хюдахын түлөө хэрэглэгдэһэн газова автомобильнүүд» душегубканууд хадаа Германида бүтээгдэһэн ба 1941 онһоо эхилээд дайшалхы ябуулгануудай һүүлшын үдэрнүүд хүртэр хэрэглэгдэдэг байгаа гэжэ гэршэлһэн үшөө нэгэ документые үзүүлнэ.

Январиин 2 болтор трибуналай хүдэлмэриин забһарлалта болобо.

НЮРНБЕРГ, декабриин 20. (ТАСС). Декабриин 20-ой трибуналай үдэшын заседаниин эсэстэ, гэмнэгшэ полковник Стори гэгшын һүүлдэ, трибуналай түрүүлэгшэ лорд Лоуренс болбол трибуналай ээлжээтэ заседани хадаа 1946 оной январиин 2-то болохо гэжэ соносхобо.

ЯПОНСКО СЭРЭГЭЙ ГОЛ ЕХЭ ГЭМТЭ ЯБАДАЛ ХЭГШЭДЫЕ СҮҮДЛЭХЫЕ ЭРИНЭ

ВАШИНГТОН, декабриин 23. (ТАСС). Декабриин 20-до Филиппинскэ юристнүүдэй гильди болбол японско император ба Алас Дурна зүгтэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ ябадал хэгшэдые сүүдлэхын түлөө улас хоорондын трибунал бии болгохые уряалһан бэшэг Трумэндэ эльгээбэ. Японско императорые сэрэгэй гэмтэ ябадал хэгшэ гэжэ тоолохогүй гэһэн удхатай тенденци тэрэ бэшэг соо буруушаагдана. Император болбол агресси хэхэдэ зоригжуулагшадай нэгэниинь гэжэ гэмнэгдэхэ ёһотой гэжэ баталагдана.

НЕМЕЦҮҮД БА ЯПОНЕЦҮҮД ВАТИКАНАЙ «АЙЛШАД»

ЛОНДОН, декабриин 23. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулхань хадаа, германскэ правительствын үгы болоходо урда дипломатическа статусһаа хаһагдаһан Ватиканай дэргэдэхи урдын германскэ посольствын члену үд хадаа хүндэтэ айлшадай зэргэтэйгээр байна. Хаагдаһан японско посольствын тусхайта нюурнууд мүн баһа Ватиканай тэргэдэ айлшад боложо, дипломатическа статусаа бүрин бүтэнөөр үлөөгөөд байна.

ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ ДЭЭРЭ Г-ЖА РУЗВЕЛЬТЫН МЭДҮҮЛГЭ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 21. (ТАСС). Госпожа Рузвельт болбол пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, «Югославида туһалха американскэ комитедэй» хүн эгэ түрүүлэгшын тушаалые эзэлхэ зүбшөөлөө үгэбэ. Германида ёдоо хоолой паегые ехэдхэхын түлөө кампаниин урганаһаниие, конгрессэй зарим нэгэн члену үд ба бусад дээдэ тушаалтай нюурнууд энээниие дэмжэн угтаһаниие тэмдэглээд, госпожа Рузвельт болбол США хадаа союзна оронуудай арад зониие хохидолһоонь хамгаалха тухайда һанаата хамагай түрүүндэ хандуулха һэн гэжэ дурадхаһан байна.

ИТАЛИҺАА ПОЛЬСКО СОЛДАДУУДЫЕ РЕПАТРИИРОВАЛГА

РИМ, декабриин 23. (ТАСС). Түрэһэн гүрэндөө бусахамнай гэжэ өөрынгөө һаналые мэдүүлһэн хоёрдохи польско корпусой 14 мянган солдадуудые нүүлгэн дүүргэбэ. Декабриин 19-дэ Казертын дэргэдэхи Сервиниерай лагерьнуудта корпусой репатриировалагдаһан солдадуудтай һүүлшын эшелон ошобо.

ИНДОНЕЗИДЭХИ БАЙДАЛ

ЛОНДОН, декабриин 23. (ТАСС). Дейли экспресс газетын дамжуулһанай ёһоор, индонезиинхидэй эсэргүүсэлтые зогсоохын түлөө Суматра аралай Меданай англичанска засагууд японско отрядые шэнэ түхэлэй танкнуудаар шэнэлэн зэбсэглэжүүлбэ. Индонезиинхидэй нэгэ хэды тосхонууд галдагдаһан байна.

ЛОНДОН, декабриин 23. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулхань хадаа, Явадахи англичанска сэрэгэй штаб болбол парашютистнүүдэй тусхай отряд бии болгохоёб.

ФРЕЗЕРЭЙ МЭДҮҮЛГЭ

ЛОНДОН, декабриин 23. (ТАСС). Далайн сэрэгэй база ба флодой түрүү штаб болохо город Гонконг болбол дайнай урдахи хүсэдөө хүртэр һэргээн байгуулагдахо гэжэ английскэ Номгон далайн флодой командалагша адмирал Фрезерэй мэдүүлгые Рейтер агентствын гонконгско корреспондент дамжуулна.

Харюусалгата редактор **Ц. Г. ГАЛСАНОВ.**

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ, Унэн). ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23. АТС—1-60; зам. редактора—7-89; ответ. секретаря—3-23; отделов: партийной жизни и промышленности—7-89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов —6-03 (2 зв.); об'явлений 2-64 (2 зв.).

Н—00515. Типография Государственного газетного издательства при СНК БМАССР. Тираж 5.000.